

UDK: UDK:341.17:061.1
Biblid 1451-3188, II (2012)
Год XI, бр. 39–40, стр. 11–25
Изворни научни рад

Проф. др Владимир ЧОЛОВИЋ¹

ЗАКЉУЧЕЊЕ СПОРАЗУМА ИЗМЕЂУ ДРЖАВА ЧЛАНИЦА И ТРЕЋИХ ДРЖАВА КАО ИЗУЗЕТАК ОД ВРШЕЊА СПОЉНЕ НАДЛЕЖНОСТИ ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ABSTRACT

The EU legislation has adopted the Regulations that define the conditions under which Member States may, however, only exceptionally, negotiate on behalf of themselves and conclude international agreements with third countries – non-member countries. Although it can be concluded that it is a foreign jurisdiction of EU, we must say that it is an individual act of Member States. Exclusive foreign jurisdiction exists if EU harmonizes a certain area of law or if that area is arranged in accordance with its internal jurisdiction in the way that these provisions include the rules relating to citizens of non-member states. The first regulation of these types is the Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations. This Regulation deals with legal matters that are regulated by two separate Regulations. One relates to the marriage and parental responsibility and the other to the maintenance obligations. The latter one is the Council Regulation (EC) No 662/2009 of 13 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries on

¹ Институт за упоредно право, Београд.

particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations. This Regulation also regulates the topics that are governed by the Regulations which, in particular, regulate the issues related to contractual and non-contractual relationships. These Regulations were adopted on the basis of Article 307 of the Treaty establishing the European Community. However, it must be said that the basis for the functioning of the Community is the implementation of common policies, when common rules adopted, regardless of their form. Then, the Member States have no right to act individually or collectively concerning the obligations assumed by the non-member countries. But, if at the request of the Member States the EU Commission has approved that the Member States can conclude a new agreement or modify the existing ones with a third country, then some questions from the areas that are regulated by the Regulations can be governed between these states. However, this does not affect the above mentioned implementation of the common policies. These Regulations are very significant not only because of the possibility of concluding such agreements, but also because of the possibility that very close states, of which only one is a member of the EU, can regulate certain relations in these areas. The importance of these regulations for the Republic of Serbia is large, given its current position of a candidate for the EU membership. A series of bilateral agreements are in force between the Republic of Serbia and the EU Member States, which Serbia signed while it was still a part of Yugoslavia.

Key words: Regulation (EC) No 664/2009, Regulation (EC) No 662/2009, Member States, third countries, agreements, foreign jurisdiction, negotiations.

I) СВРХА

Могућност закључења споразума између држава чланица и трећих држава – држава нечланица требало би разликовати од проширења примене права ЕУ и на те треће државе. Међутим, треба споменути један акт ЕУ који омогућава примену права трећих држава. То је Уредба Европског парламента и Савета о примени побољшане сарадње у области права које се примењује на развод и правно раздвајање брачних другова бр. 1259/2010 од 20. децембра 2010. године. Код закључења споразума између држава чланица и трећих држава – држава нечланица (даље ћемо користити термин: државе нечланице) поставља се питање компатибилности тих споразума са споразумима које Заједница закључује са државама нечланицама, као и са међународним организацијама, а у вези с тим и питање спољне надлежности Заједнице. Кад говоримо о државама нечланицама, мислимо, пре свега, на државе које нису чланице ЕУ. Но, не прави се разлика која се тиче статуса и географског положаја тих земаља. Кад говоримо о статусу, мислимо на њихов положај у односу на ЕУ или на

њихов положај у некој другој међународној организацији. Регулисање односа између ЕУ и других земаља – држава нечланица, једно је од важнијих питања у функционисању ове организације и њених чланица. Но, веома важно је и питање да ли државе чланице могу закључивати споразуме са државама нечланицама и да ли је таква могућност у супротности са овлашћењима која има ЕУ, као организација, према другим државама и међународним организацијама. У оквиру ЕУ донете су две уредбе 2009. године, које регулишу ова питања у области брака, родитељске одговорности, издржавања, уговорних односа, као и вануговорне одговорности. Прва уредба ове врсте је Уредба Савета бр. 664/2009 од 7. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на надлежност и признање, као и на извршење судских одлука у брачним предметима, предметима родитељске одговорности, затим предметима који се односе на издржавање, као и на одређивање меродавног права у предметима издржавања (даље: Уредба 664/2009). Друга је Уредба Европског парламента и Савета бр. 662/2009 од 13. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на специфична питања меродавног права за уговорне и вануговорне обавезе (даље: Уредба 662/2009). Обе Уредбе односе се на области које су регулисане посебним уредбама које ћемо касније поменути. Иначе, текст наведених уредби идентичан је и обе су ступиле на снагу истог дана (20. августа 2009). Једина разлика је област на коју се односе.

Основ за доношење обе уредбе које овлашћују државе чланице да могу склапати уговоре са државама нечланицама за наведена специфична питања, садржан је у преамбулама уредби на које се односе обе наведене уредбе. Оне су отвориле даље могућности за закључење међународних уговора као извора, пре свега европског Међународног приватног права, које ће се примењивати и ван подручја ЕУ.

II) МЕРЕ ЕУ

Спољна надлежност ЕУ у односу на ступање у одређене правне односе са једном или више држава, као и међународних организација, регулисана је чланом 47. Уговора о оснивању Заједнице, који потврђује њен правни субјективитет. Али и друге одредбе регулишу постојање спољне надлежности ЕУ па је, самим тим, потребно одредити њену надлежност и код регулисања Међународног приватног права ЕУ. Требало би

одговорити на питање да ли је ЕУ искључиво надлежна да ступа у правне односе са државама нечланицама и међународним организацијама у домену регулисања Међународног приватног права? Мишљење Европског суда правде у вези с тим односи се на чињеницу да Заједница жели да спроведе заједничку политику која је предвиђена Уговором о оснивању Заједнице, када усваја одредбе којима се установљавају заједничка правила без обзира на то какав облик она имала. Тада државе чланице немају право да поступају на индивидуалан или колективан начин, како би преузимале обавезе према државама нечланицама. Код спровођења одредаба Уговора о оснивању Заједнице, систем унутрашњих прописа ЕУ неодвојив је од система спољних односа. Искључива спољна надлежност постоји ако је ЕУ хармонизовала одређено подручје права, односно ако је уредила то подручје у складу са својом унутрашњом надлежношћу, на тај начин да те одредбе обухватају и правила која се односе на држављане држава нечланица. Преамбуле уредаба 664/2009 и 662/2009 односе се на питања која регулишу у својим одредбама, као и на основ који ове уредбе имају у вишим актима Заједнице. То се, пре свега, односи на могућност закључења споразума у тим областима са државама нечланицама, пре свега од стране држава чланица, као и на однос тих споразума и споразума које закључује Заједница. Значи, на првом месту, судска сарадња у грађанским стварима између држава чланица и држава нечланица има свој основ у споразумима које су закључиле те земље. Такви споразуми, често, одражавају специјалне везе између држава чланица и држава нечланица и њихов је циљ да обезбеде адекватни правни оквир за задовољење специфичних потреба тих земаља у овој области (т. 2 Преамбуле). Уговор о оснивању Заједнице, у свом члану 307, одређује да државе чланице могу да предузму све кораке како би се уклониле све инкомпатибилности између правних тековина Заједнице (*acquis*) и међународних споразума закључених између држава чланица и држава нечланица. То може подразумевати и потребу за поновним преговорима о таквим споразумима (т. 3). У вези с тим, може се указати потреба да се закључују наведени споразуми и у области судске сарадње у грађанским стварима, у складу са делом IV Уговора о оснивању Заједнице (т. 4). У свом мишљењу бр. 1/03 од 7. фебруара 2006. године, које се односи на закључак нове Лугано конвенције, Суд правде Европских заједница потврдио је да је Заједница стекла искључиву надлежност да закључи међународни уговор попут Лугано конвенције са државама нечланицама о питањима у вези са правилима одређеним у Уредби Савета (ЕЗ) бр. 44/2001 од 22. децембра 2000. године о надлежности и признању и извршењу судских одлука у

грађанским и трговачким стварима (Брисел I) (т. 5). На Заједници је да закључи, у складу са чланом 300. Уговора о оснивању Заједнице, који споразуми, закључени између Заједнице и држава нечланица, спадају у искључиву надлежност Заједнице (т. 6). Осим тога, члан 10. наведеног Уговора захтева од држава чланица да се уздрже од свих мера које би могле да угрозе остваривање циљева Уговора, како би се олакшало остваривање задатака Заједнице. Ова дужност лојалне сарадње је општег значаја и не зависи од тога да ли Заједница има искључиву надлежност у закључењу наведених споразума (т. 7). У вези с тим требало би успоставити један кохерентан и транспарентан поступак, како би се овластиле државе чланице да измене постојећи споразум или да закључе нови, посебно у случајевима у којима Заједница није показала намеру да врши своју надлежност (т. 8). Ове Уредбе не треба примењивати ако Заједница већ има закључен споразум са државама нечланицама у истој области. Два споразума (онај који је закључила Заједница и онај који има намеру да закључи или измени држава чланица) ће се сматрати да регулишу исту област, ако до детаља регулишу иста правна питања. Ако се ради о општим питањима неће се сматрати да се споразуми односе на исту област (т. 9). Европски парламент, Савет и Комисија требало би да обезбеде да се свака информација која је идентификована као поверљива, третира у складу са Уредбом (ЕЗ) бр. 1049/2001 Европског парламента и Савета од 30. маја 2001. године у вези са јавним приступом документима Европског парламента, Савета и Комисије (т. 17).

III) САДРЖАЈ

Пре него што анализирамо одредбе Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009, осврнућемо се на акте – уредбе које, у оквиру ЕУ, регулишу области на које се односе обе наведене уредбе. Уредба 664/2009 регулише питања везана за брачна питања и питања родитељске одговорности, као и питања везана за обавезе издржавања, док се Уредба 662/2009 односи на питања везана за уговорну и вануговорну одговорност.

Уредба 2201/2003 и Уредба 4/2009 (Уредба 664/2009)

Уредба Савета (ЕУ) бр. 2201/2003 од 27. новембра 2003. године о судској надлежности и признању и извршењу пресуда у брачним питањима и питањима родитељске одговорности, која укида Уредбу (ЕУ) бр. 1347/2000 (Уредба 2201/2003) примењује се у грађанским стварима које се односе на

развод, правно раздвајање или поништење брака, као и на додељивање, извршавање, делегирање, ограничавање или престанак родитељске одговорности (чл. 1(1)). Уредба 2201/2003 се неће примењивати на:

- утврђивање или оспоравање односа родитељ–дете;
- одлуке о усвајању, мере које претходе усвајању, или поништавању или укидању усвајања;
- презиме и лична имена детета;
- осамостаљење/ослобађање деце од родитељског надзора/проглашавање пунолетства;– обавезе издржавања;
- фидуцијарне односе или наслеђивање;
- мере предузете као резултат кривичних дела која су починила деца (чл. 1(3)).

Уредба ЕУ бр. 4/2009 о надлежности, меродавном праву, признавању и извршењу одлука и сарадњи у стварима које се односе на обавезе издржавања донета је 18. децембра 2008. године (Уредба 4/2009) и повезана је са Хашком конвенцијом, нарочито преко Хашког протокола о одређивању меродавног права у области издржавања. Применом Уредбе 4/2009, давалац издржавања би требало да, без проблема, добије одлуку у земљи чланици која се може аутоматски извршити у другој земљи чланици без даљих формалности. Да би био постигнут овај циљ препоручује се стварање инструмента ЕУ за ствари које се односе на обавезе издржавања у којем ће бити удружене одредбе о надлежности, сукобу закона, признавању и извршности, извршењу, правној помоћи и сарадњи између централних органа. Делокруг ове Уредбе обухвата све обавезе издржавања које проистичу из породичних односа, родитељства, брака или сродства, како би се гарантовало једнако поступање према свим даваоцима издржавања. У смислу ове Уредбе, појам „обавезе издржавања” требало би тумачити аутономно.

Уредба 593/2008 и Уредба 864/2007 (Уредба 662/2009)

Уредба Европског парламента и Савета о меродавном праву за уговорне обавезе (Рим I) бр. 593/2008 од 17. јуна 2008. године (Уредба 593/2008) примењује се на ситуацију у којој се решава сукоб закона код уговорних обавеза у грађанским и трговачким стварима. Уредба 593/2008 се неће примењивати на предмете везане за порезе, царину и државну администрацију. Осим тога, Уредба 593/2008 се неће примењивати ни на предмете везане за правни статус лица, обавезе везане за породичне

односе, обавезе везане за брачни и породични имовински режим, обавезе везане за меницу, чек и друге вредносне исправе, арбитражне споразуме и споразуме о избору суда, питања везана за компанијско право и сл. (чл. 1). Уредба 593/2008 ће се примењивати без обзира на то да ли се ради о праву земље чланице или не (чл. 2). Уредба Европског парламента и Савета о меродавном праву за вануговорне обавезе (Рим II) бр. 864/2007 од 11. јула 2007. године (Уредба 864/2007) се примењује на ситуацију у којој се решава сукоб закона код вануговорних обавеза у грађанским и трговачким стварима. Уредба 864/2007 се не примењује у пореским, царинским и управним стварима или код одговорности државе у вршењу државне власти – акти *iure imperii* (чл. 1(1)). Примена Уредбе 864/2007 биће искључена и код вануговорних обавеза проистеклих из породичних односа, затим брачних имовинских односа и меничних и чековних односа. Исто тако, Уредба 864/2007 се неће примењивати ни код вануговорних обавеза везаних за субјекте у компанијском праву, затим код нуклеарне штете, као и код повреде приватности и права везаних за личност, укључујући и клевету (чл. 1(2)). Уредба 864/2007 дефинише да ће се примењивати на штете настале из штетних радњи, неоснованог обogaћења, *negotiorum gestio* и *culpa in contrahendo* (чл. 2(1)). Право једне државе ће се применити ако је меродавно по одредбама Уредбе 864/2007, без обзира на то да ли је та држава чланица ЕУ или не (чл. 3).

У најкраћем смо представили Уредбе које регулишу питања везана за садржину Уредби 664/2009 и 662/2009 и могућност закључења споразума између држава чланица и држава нечланица. Ради се, практично, о три области Међународног приватног права: породичном и брачном праву, уговорном праву и вануговорној одговорности.

Садржина Уредби 664/2009 и 662/2009

Уредба 664/2009 регулише поступак у коме држава чланица има овлашћења да измени већ закључени уговор, као и да преговара и закључи нови споразум са трећим земљама (државама нечланицама), под условима које она одређује. Уредба 664/2009 се примењује на уговоре у потпуности или делимично у складу са одредбама поменуте Уредбе 2201/2003, као и у складу са Уредбом 4/2009. Уредба 664/2009 се не примењује, ако Заједница има закључен споразум са државама нечланицама по овим питањима (чл. 1. 1). И Уредба 662/2009 на исти начин регулише поступак који се односи на овлашћење државе чланице да измени већ закључени уговор или закључи нови споразум са државама нечланицама. Али, она се примењује

на уговоре који су у потпуности или делимично у складу са одредбама поменуте Уредбе 593/2008, као и у складу са одредбама наведене Уредбе 864/2007 (чл. 1). Пошто се ради о идентичном тексту обе уредбе, на тај начин ћемо и представити њихову садржину. Исти је број чланова и исти су наслови тих одредаба код обе уредбе. Свако позивање на државу чланицу или државу нечланицу у уредбама у погледу регионалних споразума ће се тумачити, на тај начин, да се односи на те државе (чл. 2). Када држава чланица намерава да започне преговоре о измени постојећег споразума или о закључењу новог, а што је регулисано овим уредбама, она мора да обавести Комисију о својој намери. То обавештење мора бити достављено Комисији што је пре могуће, односно то мора бити учињено пре дана када су заказани формални преговори између држава у вези са овим питањем. Уредбе нису навеле који је то рок. Обавештење мора да садржи копију споразума или његовог нацрта, тј. предлог споразума, као и другу релевантну документацију, ако је то потребно. Држава чланица мора да опише ток преговора, као и да дефинише сва питања која треба решити наведеним споразумом, без обзира на то да ли се ради о закључењу новог споразума или изменама постојећег. Држава чланица може да пружи и другу, било коју, додатну информацију (чл. 3). По пријему наведеног обавештења, Комисија ће проценити да ли држава чланица може да покрене формалне преговоре са државом нечланицом. У тој процени, Комисија ће прво проверити да ли се у наредна 24 месеца планирају преговори заједнице са државом нечланицом у вези са дефинисањем споразума о односним питањима. У супротном, Комисија ће проценити да ли су испуњени следећи услови:

- да ли је држава чланица обезбедила информације о посебном интересу за закључење споразума о економским, географским, културним, историјским, социјалним или политичким везама између државе чланице и државе нечланице;
- да ли су обезбеђене информације које доказују да држава чланица неће, наведеним закључењем или изменом уговора, угрозити ефикасност ове Уредбе и да неће угрозити правилно функционисање система утврђеног овом Уредбом; и
- да предложени споразум (или његова измена) неће угрозити циљеве и сврху спољне политике Заједнице, као што је то утврђено од стране Заједнице (чл. 4).

Ако предложени споразум испуњава све наведене услове, Комисија у року од 90 дана од дана пријема обавештења о намери почетка формалних

преговора, доставља образложену одлуку држави чланици, уз давање овлашћења за почетак формалних преговора о овом споразуму. Ако је неопходно, Комисија може предложити одређене смернице за ток преговора, што би резултирало укључењем одређених клаузула у предложеном споразуму. Та клаузула се односи на следеће:

- мора се потпуно или делимично раскинути уговор између државе чланице и државе нечланице, ако, касније, буде закључен споразум између Заједнице и државе нечланице, по истим питањима; и
- мора доћи до директне замене одговарајућих одредаба споразума са одредбама споразума који је, накнадно, закључен између ЕУ и њених чланица, са једне стране, и држава нечланица, са друге стране, који ће регулисати иста питања.

Конкретно, те клаузуле требало би да имају следећу садржину. Прва наведена клаузула, мора да изгледа на следећи начин: „Имена државе чланице и државе нечланице морају да, у целини или делимично, раскину овај Споразум, ако Европска заједница и њене државе чланице закључе споразум са (име једне или више држава нечланица) о истим питањима цивилног правосуђа, као и о другим питањима, која су регулисана тим Споразумом”. Друга наведена клаузула мора да изгледа на следећи начин: „Овај Споразум или његове поједине одредбе престају да важе од дана закључења споразума између Европске заједнице и њених држава чланица, с једне стране, и (име једне или више држава нечланица), са друге стране, у области која је регулисана новим споразумом (чл. 5). Ако Комисија, на основу своје оцене и елемената, који су дефинисани у члану 4. уредби, не намерава да одобри почетак формалних преговора о закључењу новог споразума или измени постојећег, она ће мишљење о томе доставити држави чланици у року од 90 дана од дана пријема обавештења о намери започињања преговора од стране државе чланице, што је дефинисано у члану 3. уредби. Након тога, држава чланица, у року од 30 дана од дана пријема мишљења Комисије, може да покрене поступак за разговор са Комисијом у вези са проналажењем решења око наведеног. Ако држава чланица не затражи разговор са Комисијом у року који је наведен, тада ће Комисија донети и доставити образложену одлуку држави чланици, у року од 130 дана од дана пријема обавештења које је дефинисано у члану 3. уредби. Међутим, у случају да је дошло до разговора између Комисије и државе чланице, тада ће Комисија донети образложену одлуку и доставити је држави чланици у року од 30 дана од дана завршетка расправе (чл. 6).

Уколико се преговори између државе чланице и државе нечланице односе на област коју уређују уредбе, Комисија може да учествује у тим преговорима, али у статусу посматрача. Ако то није случај, тада Комисија има право да буде обавештавана о напретку у различитим фазама преговора (чл. 7). Пре потписивања споразума са државом нечланицом, држава чланица ће обавестити Комисију о исходу преговора и доставиће јој текст тог споразума. Након пријема тог обавештења, Комисија ће проценити да ли тај споразум испуњава услове који су дефинисани у члану 4. уредби, као и у члану 5. Ако тај споразум испуњава услове из наведених чланова уредби тада ће Комисија, у року од 90 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора, донети образложену одлуку о томе да држава чланица може закључити споразум са државом нечланицом (чл. 8). Међутим, у случају да Комисија, на основу своје оцене, а што је дефинисано чланом 8. уредби, не донесе позитивну одлуку о закључењу овог споразума, она ће о томе обавестити државу чланицу у питању, као и Европски парламент и Савет, у року од 90 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора и закључењу споразума. Држава чланица, тада, у року од 30 дана од дана пријема мишљења Комисије, може захтевати да покрене расправу са Комисијом у циљу проналажења решења у оваквој ситуацији. Ако то држава чланица не учини или не учини у року који је за то одређен, тада ће Комисија донети образложену одлуку и доставити је држави чланици, у року од 130 дана од дана пријема обавештења о исходу преговора и закључењу споразума од стране државе чланице. Но, у случају расправе, Комисија ће држави чланици доставити образложену одлуку у року од 30 дана од дана завршетка расправе. О томе ће Комисија обавестити и Европски парламент и Савет, у року од 30 дана од дана доношења одлуке (чл. 9). Државе чланице могу обавестити Комисију о поверљивости обавештења. То се односи на обавештења о намери почетка преговора о закључењу споразума са државом нечланицом, затим на сам текст споразума, итд., а што је регулисано члановима 3, 4. и 8. уредби (чл. 10). Уколико је, пре ступања на снагу ових уредби, држава чланица већ започела преговоре о закључењу споразума са државом нечланицом, примењиваће се чланови од 3. до 11. уредби. Ако се ради о фази преговора, Комисија може да предложи смернице за преговоре, а може захтевати и укључење одређених клаузула у споразум, а што је регулисано чланом 5. уредби и односи се на примену накнадно закљученог споразума између заједнице и држава нечланица, ако се односи на исту област. Но, ако су већ завршени преговори између државе чланице и државе нечланице, али није закључен споразум, тада ће се

примењивати чланови 3, затим члан 8 (ставови 2. до 4) и члан 9. уредби (чл. 12). Комисија ће доставити Европском парламенту, Савету, као и Европском економском и социјалном комитету извештај о примени уредби, али не раније од 7. јула 2012. године (Уредба 664/2009), односно од 13. јула 2017. године (Уредба 662/2009). Тај извештај мора садржати следеће:

- потврду да ове Уредбе истичу на дан како је то предвиђено Уредбама; или
- предлог да ове Уредбе, након истека њихове важности, буду замењене новим актима (чл. 13).

Ако извештај препоручује замену ових уредби новим актима, то ће бити праћено одговарајућим предлозима закона. Ово је битно, с обзиром на то да ће важност уредби истећи након три године од достављања извештаја Комисије. Период од три године почеће да тече од првог дана у месецу након подношења извештаја Европском парламенту или Савету. Може се десити да се извештај поднесе одвојено овим органима, тако да ће се рок везати за последњи поднесени извештај. Без обзира на истек уредби, сви преговори у вези са закључењем споразума између држава чланица и држава нечланица моћи ће да буду завршени у складу са њеним одредбама (чл. 14).

III) ДАТУМ СТУПАЊА НА СНАГУ

Уредбе ступају на снагу двадесетог дана од дана објављивања у *Службеном листу Европске уније*. Оне ће бити обавезујуће у целини и директно ће се примењивати у државама чланицама у складу са Уговором о оснивању Европске заједнице (чл. 15). Иако су уредбе донете са различитим датумима (Уредба 664/2009 донета је 7. јула 2009, а Уредба 662/2009 13. јула 2009), обе су објављене истог дана у службеним новинама, што значи да су ступиле на снагу истог дана – 20. августа 2009.

IV) ИЗВОРИ

- Алихоџић, Јасмина, „Утицај вањске надлежности Европске уније на склапање међународних уговора држава чланица у области Међународног приватног права – осврт на Уредбу ЕЗ бр. 664/2009 и њен значај за БиХ”, *Анали Правног факултета Универзитета у Зеници*, бр. 6, год. 3.

- Бордаш, Бернадет, „Регулатива Савета (ЕЗ) бр. 2201/2003 о надлежности у признању и извршењу пресуда у брачним стварима и стварима родитељске одговорности: однос Регулативе и других инструмената (чл. 60 и 61) – могућности сарадње са државама нечланицама ЕУ”, *Зборник приспевако з међнародне знанствене конференце на Правни факултети Универзе в Марибору*, Марибор 2004.
- Боучек, Вилим, „Међународни уговори – извори Међународног приватног права на подручју Европске уније”, *Зборник Правног факултета у Загребу*, вол. 61, бр. 6, година 2011.
- Закон о решавању сукоба закона са прописима других земаља (*Службени лист СФРЈ*, бр. 43/82, 72/82, *Службени лист СРЈ*, бр. 46/96).
- Requejo, Marta, Two new IPL regulations, Conflict of Laws, Интернет, <http://conflictoflaws.net/2009/two-new-ipl-regulations>, 01/04/2012.
- Уредба Европског парламента и Савета бр. 662/2009 од 13. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на специфична питања меродавног права за уговорне и вануговорне обавезе (Council Regulation (EC) No 662/2009 of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 on particular matters concerning the law applicable to contractual and non-contractual obligations – *Official Journal of the European Communities*, L 200, 31. 7. 2009, p. 25–30).
- Уредба Савета бр. 664/2009 од 7. јула 2009. године о увођењу поступка за преговоре и склапање уговора између држава чланица и трећих држава који се односе на надлежност и признање, као и на извршење судских одлука у брачним предметима, предметима родитељске одговорности, затим на предмете који се односе на издржавање, као и на одређивање меродавног права у предметима издржавања (Council Regulation (EC) No 664/2009 of 7 July 2009 establishing a procedure for the negotiation and conclusion of agreements between Member States and third countries concerning jurisdiction, recognition and enforcement of judgments and decisions in matrimonial matters, matters of parental responsibility and matters relating to maintenance obligations, and the law applicable to matters relating to maintenance obligations – *Official Journal of the European Communities*, L 200, 31. 7. 2009, 46–51).
- Чоловић, Владимир, „Сарадња држава у области остваривања алиментационих захтева“, Међународна научна конференција „Европске интеграције и међународна кривичноправна сарадња“, Институт за

упоредно право и Српско удружење за кривичноправну теорију и праксу, Београд, 2011, Зборник радова није објављен.

V) ЗНАЧАЈ ЗА СРБИЈУ

Значај Уредбе 664/2009 и Уредбе 662/2009 је за Републику Србију велики, што се не односи само на њен положај према ЕУ. Ипак, мора се рећи да је мали број билатералних уговора између Србије и чланица ЕУ на снази. Осим тога, скоро сви билатерални уговори закључени су док је још егзистирала Југославија. Што се тиче регулисања области на које се односе наведене Уредбе, то се у Србији чини у закону који регулише област Међународног приватног права. Наиме, за одређивање меродавног права за уговорну одговорност користе се правила Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља (даље Закон о МПП). Код одсуства аутономије воље, помоћу теорије карактеристичне престације, меродавно право се одређује по седишту, односно пребивалишту носиоца (дужника) карактеристичне обавезе у време пријема понуде (закључења уговора). Закон о МПП, у члану 20, предвиђа решења за велику већину уговора, односно одређује по којој ће се чињеници одредити меродавно право. Што се тиче вануговорне одговорности наше законодавство предвиђа опште правило, као и правила за посебне облике ове одговорности. Опште правило је да ће се меродавно право за вануговорну одговорност за штету, ако за поједине случајеве није друкчије одређено, одредити по месту где је радња извршена или по месту где је последица наступила, зависно од тога које је од та два права повољније за оштећеника – *lex loci delicti commissi*.

Када су у питању односи између родитеља и деце, по члану 40. Закона о МПП, на првом месту ће се применити право државе њиховог држављанства. У случају да су они различитог држављанства, тада ће се применити право државе у којој сви они имају пребивалиште (и родитељи и деца). Уколико су родитељи и деца различити држављани, а немају пребивалиште у истој држави, тада ће се применити домаће право, ако је или дете или родитељ домаћи држављанин. На крају, Закон о МПП одређује да ће се за односе који нису регулисани претходним одредбама, применити право држављанства детета. У члану 43, Закон о МПП одређује да ће за позакоњење детета бити меродавно право оне државе чији су држављани родитељи, а ако родитељи нису држављани исте државе – право државе оног родитеља, по коме је позакоњење пуноважно. У случају да, по наведеном, нема услова за позакоњење, а родитељи и дете имају

пребивалиште у домаћој држави, примениће се право те државе. На обавезе издржавања између крвних сродника, осим родитеља и деце, као и на обавезе издржавања сродника по тазбини, примениће се меродавно право одређено по држављанству сродника од ког се захтева издржавање – дужника издржавања. Поменућемо неке од билатералних споразума који су на снази између Србије и садашњих чланица ЕУ који су закључивани у време када је Србија егзистирала у оквиру Краљевине Југославије, односно у оквиру ФНРЈ и СФРЈ. Ти споразуми су закључивани, најчешће, у области међународне правне помоћи и признања и извршења страних одлука. Издвојили смо следеће билатералне споразуме:

Аустрија:

- Споразум о узајамном признавању и извршењу одлука о издржавању између ФНРЈ и Републике Аустрије од 10. октобра 1961. године – ступио на снагу 25. децембра 1962;
- Споразум о узајамном признавању и извршењу одлука изабраних судова и поравнања закључених пред изабраним судовима у трговачким стварима између ФНРЈ и Републике Аустрије од 18. марта 1960. године – ступио на снагу 17. маја 1961. године.

Белгија:

- Споразум о правној помоћи у грађанским и трговачким стварима између СФР Југославије и Краљевине Белгије од 24. септембра 1971. године – ступио на снагу 1. јуна 1972;
- Конвенција о признању и извршењу судских одлука о издржавању између СФРЈ и Краљевине Белгије од 12. децембра 1973. године – ступила на снагу 8. марта 1976.

Бугарска:

- Уговор о узајамној правној помоћи између ФНРЈ и Народне Републике Бугарске од 23. марта 1956. године – ступио на снагу 17. јануара 1957.

Република Чешка:

- Уговор о регулисању правних односа у грађанским, породичним и кривичним стварима између СФРЈ и Чешке Социјалистичке Републике од 20. јануара 1964. године – ступио на снагу 2. августа 1964.

Француска:

- Споразум о олакшању примене Хашке конвенције о грађанском поступку од 1. марта 1954. године између СФРЈ и Француске Републике од 29. октобра 1969. године – ступио на снагу 1. јануара 1971;

- Конвенција о надлежности и о закону који се примењује у области личног и породичног права између СФРЈ и Француске Републике од 18. маја 1971. године – ступила на снагу 1. децембра 1972;
- Конвенција о признању и извршењу судских одлука у грађанским и трговачким стварима између Владе СФРЈ и Владе Француске Републике од 18. маја 1971. године – ступила на снагу 1. фебруара 1972.

Грчка:

- Конвенција о узајамним правним односима између ФНРЈ и Краљевине Грчке од 18. јуна 1959. године – ступила на снагу 31. марта 1960;
- Споразум о узајамном признавању и извршењу судских одлука између ФНРЈ и Краљевине Грчке од 18. јуна 1959. – ступио на снагу 31. марта 1960.

Мађарска:

- Уговор о узајамном правном саобраћају између СФРЈ и Народне Републике Мађарске од 7. марта 1968. – ступио на снагу 18. јануара 1969.

Шведска:

- Споразум између СФРЈ и Краљевине Шведске о укидању легализације исправа од 29. новембра 1990. године;
- Споразум између СФРЈ и Краљевине Шведске о олакшању примене Хашке конвенције о грађанском поступку од 01. марта 1954. године, од 22. новембра 1990. године.

Велика Британија:

- Конвенција између Краљевине Југославије и Велике Британије о уређењу међусобне помоћи у вођењу поступка у грађанским и трговачким стварима које су у течају или које могу бити у течају пред односним судским властима од 27. фебруара 1936. године – ступила на снагу 18. августа 1937.

Србија нема закључене билатералне уговоре са следећим чланицама ЕУ: Луксембургом, Шведском, Португалом, Ирском, Малтом, Литванијом, Летонијом, Естонијом, Словенијом и Финском.